

## บทที่ 2

### เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาปัจจัยการบริหารและประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ปัจจัยการบริหารวิชาการ
  - 1.1 ความหมายของปัจจัย
  - 1.2 ความหมายของการบริหารวิชาการ
  - 1.3 ขอบข่ายการบริหารวิชาการ
  - 1.4 ประสิทธิผลการบริหารวิชาการ
2. ประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้
  - 2.1 ความหมายของประสิทธิผล
  - 2.2 ความหมายของการจัดการเรียนรู้
  - 2.3 ประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้
3. บริบทโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23
  - 3.1 วิสัยทัศน์
  - 3.2 พันธกิจ
  - 3.3 เป้าประสงค์
  - 3.4 โรงเรียนในสังกัด
  - 3.5 นโยบายการจัดการเรียนรู้
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
  - 4.1 งานวิจัยในประเทศ
  - 4.2 งานวิจัยต่างประเทศ

## ปัจจัยการบริหารวิชาการ

### 1. ความหมายของปัจจัย

การศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยได้มีผู้กล่าวถึงความหมายและแนวคิดเกี่ยวกับปัจจัย ดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2552, หน้า 117) ได้ให้ความหมายของปัจจัยไว้ว่า ปัจจัย หมายถึง เหตุอันเป็นทางให้เกิดผล, หนทาง, เช่น การศึกษาเป็นปัจจัยให้เกิดความรู้ความสามารถ, องค์ประกอบ, ส่วนประกอบ

ธวัชชัย ศุภดิษฐ์ (2556, หน้า 5) กล่าวไว้ว่า ปัจจัย คือ เหตุอันเป็นทางให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา

Cambridge dictionary (2018, p. 65) กล่าวไว้ว่า ปัจจัย เป็นข้อเท็จจริงหรือสถานการณ์ที่มีอิทธิพลต่อผลที่เกิดขึ้นของบางสิ่ง

จากที่กล่าวมาทั้งหมดพอสรุปความหมายของปัจจัยได้ว่า ปัจจัย หมายถึง เหตุ ข้อเท็จจริง หรือสถานการณ์ที่ทำให้เกิดผลของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

### 2. ความหมายของการบริหารวิชาการ

มีผู้กล่าวถึงและให้ความหมายของการบริหารไว้ ดังนี้

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) (2549, หน้า 2-3) ได้ให้ความหมายไว้ว่าการบริหาร หมายถึง ศิลปะแห่งการทำงานให้สำเร็จโดยอาศัยคนอื่น ซึ่งนักบริหารมีหน้าที่สำคัญในการวางแผน จัดองค์กร อำนวยการและควบคุมทรัพยากรบุคคลและทรัพยากรอื่น ๆ ให้เกิดประสิทธิภาพ เพื่อบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ หน้าที่ของนักบริหารมีอยู่ 5 ประการ คือ การวางแผน (Planning) การจัดองค์กร (Organizing) การแต่งตั้งบุคลากร (Staffing) การอำนวยการ (Directing) และการควบคุม (Controlling)

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2557, หน้า 17) ให้ความเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการในฐานะเป็นกระบวนการ หรือกระบวนการบริหารจัดการ เกิดได้จากหลายแนวคิด ได้แก่ การวางแผน การจัดองค์กร การจัดการคน การอำนวยการ การประสานงาน การรายงาน และการงบประมาณ

สาคร สุขศรีวงศ์ (2560, หน้า 25-26) กล่าวว่า ได้มีนักวิชาการทั้งชาวไทย และชาวต่างประเทศหลายท่าน ได้รวบรวมความหมายเกี่ยวกับการบริหารว่า คำว่า

การบริหารงาน ในภาษาอังกฤษ มีคำใช้อยู่สองคำ คือ คำว่า Administration และ Management ความแตกต่างของคำสองคำนี้อยู่ที่ว่า Administration มักจะเน้นในเรื่องนโยบาย ในขณะที่คำว่า Management นั้นเป็นการนำเอานโยบายไปปฏิบัติจัดทำ หรือระดับปฏิบัติการ แต่หากพิจารณาในด้านความนิยมในการนำคำ มาใช้แล้ว จะพบว่า คำว่า Administration นิยมนำไปใช้ในทางการบริหารราชการและคำว่า Management นิยมใช้ในทางการบริหารธุรกิจ แต่อย่างไรก็ตามคำสองคำนี้อาจใช้แทนกันได้และหมายถึงการบริหารเช่นเดียวกัน

กนกอร สมปราชญ์ (2560, หน้า 4-5) กล่าวไว้ว่า การบริหารวิชาการเป็นการปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับวิธีการและผลผลิตขององค์การที่เน้นด้านวิชาการ ซึ่งการพัฒนาองค์การด้านวิชาการเหล่านี้เกี่ยวข้องกับหลากหลายสาขาวิชา เช่น สังคมวิทยา การเมือง การปกครอง เศรษฐกิจและอื่น ๆ

สรุปได้ว่า การบริหารวิชาการ หมายถึง กระบวนการปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนด้านงานวิชาการ การจัดองค์การ การจัดการคน การอำนาจการประสานงาน การรายงาน และงบประมาณเพื่อให้เกิดความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้ในองค์การ

### 3. ขอบข่ายการบริหารวิชาการ

การบริหารวิชาการใช้หลักการคล้ายคลึงกับการบริหาร ซึ่งมีหลายมุมมองที่กล่าวถึง และยังเกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษา ซึ่งมีหน่วยงานและนักการศึกษาได้กล่าวถึงลักษณะการบริหาร ดังนี้

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (2542, หน้า 20) ได้กระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา 4 ด้าน ไปยังเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา ตามมาตรา 39 จึงทำให้งานบริหารการศึกษา จัดกลุ่มใหม่ ได้แก่ 1) การบริหารงานวิชาการ 2) การบริหารงานงบประมาณ 3) การบริหารงานบุคคล 4) การบริหารงานทั่วไป นอกจากนี้ยังให้มีองค์การมหาชนเฉพาะกิจเพื่อดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา ดังนี้ 1) จัดโครงสร้าง องค์กร การแบ่งส่วนงาน 2) จัดระบบครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา 3) จัดระบบทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา 4) ร่างกฎหมายรองรับการดำเนินการ

วันชัย มีชาติ (2550, หน้า 58) ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวความคิดในเชิงระบบของการบริหารองค์การ ไว้ว่า องค์การประกอบด้วยระบบย่อย ๆ ที่ทำงานร่วมกัน

โดยระบบย่อยเหล่านี้จะมีลักษณะสำคัญคือ 1) มีความอิสระของตัวเอง 2) ทำงานร่วมกับระบบอื่นให้สอดคล้องกัน จึงจะเกิดผลงานขององค์การได้ ระบบจะรับปัจจัยนำเข้าจากสภาพแวดล้อม องค์การจะต้องแสวงหาปัจจัยนำเข้าต่าง ๆ เช่น ทรัพยากรทางการบริหาร เพื่อนำมาใช้ในการดำเนินงานขององค์การ ต่อมาระบบจะทำหน้าที่แปรสภาพ องค์การจะสร้างผลผลิตออกสู่สิ่งแวดล้อม และรับข้อมูลป้อนกลับจากสภาพแวดล้อมเพื่อนำไปสู่การปรับตัวขององค์การให้สอดคล้องกับสิ่งแวดล้อม

ไชยา ภาวะบุตร (2555, หน้า 16) กล่าวถึงหลักการบริหารแบบราชการที่นำไปใช้ในองค์กรต่าง ๆ มีลักษณะดังนี้ 1) ด้านโครงสร้าง เน้นการแบ่งงานกันทำ มีสายการบังคับบัญชา การกำหนดหน้าที่ทางการบริหาร และเน้นหลักการ 2) ด้านผู้ปฏิบัติ ต่างเน้นความเป็นเหตุเป็นผล 3) ด้านความเป็นผู้นำ ต่างให้ความสำคัญกับบทบาทของผู้บริหาร การคัดเลือกโดยระบบคุณธรรม 4) ด้านการตัดสินใจ ต่างเน้นความเป็นเหตุเป็นผล คำนึงถึงความมีประสิทธิภาพ

คณะกรรมการคุรุสภา (2556) กำหนดสาระความรู้และสมรรถนะของผู้ประกอบวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษา ประกอบด้วยผู้บริหาร ครู และศึกษานิเทศก์ เกี่ยวกับการบริหารวิชาการ ได้แก่ การจัดการความรู้เกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา การวิจัยเพื่อพัฒนาวิชาชีพ ผู้นำการเปลี่ยนแปลง การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา การบริหารวิชาการเพื่อคุณภาพและความเป็นเลิศ การบริหารบุคคล นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารและการเรียนรู้ เป็นต้น

ธีระ รุญเจริญ (2557 อ้างถึงใน กนกอร สมปราชญ์, 2560, หน้า 40) ได้เสนอเกี่ยวกับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานว่าจะต้องลดอำนาจสั่งการจากระดับบนมาให้คณะกรรมการสถานศึกษา โดยผ่านสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามาสู่โรงเรียนโดยตรง ทำให้โรงเรียนมีอำนาจในการตัดสินใจมากขึ้นในสิ่งต่อไปนี้ได้แก่ 1) การวางแผนพัฒนาโรงเรียน 2) การจัดการเรียนรู้และการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน 3) การพัฒนาบุคลากร 4) การจัดการเงินและการงบประมาณ

กนกอร สมปราชญ์ (2560, หน้า 39) กล่าวถึงมุมมองของผู้นำในยุคปัจจุบันที่ต้องอาศัยทั้งกฎเกณฑ์ นโยบาย ความเชื่อ ความต้องการ ซึ่งก่อนอื่นจะต้องยอมรับความท้าทาย ต้องมีการสำรวจพื้นที่ ทำความเข้าใจสิ่งที่ต้องการหรือขาดหายรวมทั้งทรัพยากรที่มีอยู่ โดยการสร้างระบบการตรวจสอบจากองค์กรส่วนท้องถิ่นจะทำให้พบผลการประเมินในภาพรวม ใช้การทดสอบเพื่อกระตุ้นผลเชิงบวกต่อการประเมินใน

ห้องเรียนโดยทำผลคะแนนเพื่อการพัฒนาการเรียนรู้ รวมทั้งสร้างขวัญกำลังใจโดยให้รางวัลและสวัสดิการตอบแทน ซึ่งการยึดหลักการตรวจสอบอย่างเป็นธรรมให้ครบและเท่าเทียม ให้การพัฒนาการเรียนรู้เป็นแกนหลักให้กับผู้นำในการปฏิบัติหน้าที่อย่างถูกต้อง รับผิดชอบต่อเป้าประสงค์ที่วางไว้และมีการตรวจสอบอย่างต่อเนื่อง

Frederick W. Taylor (1987 อ้างถึงใน วิโรจน์ สารรัตนะ, 2555, หน้า 14) เทย์เลอร์ ถือว่าเป็นบิดาของการบริหารแบบวิทยาศาสตร์ เขาได้สรุปแนวคิดที่สำคัญในการบริหารแบบวิทยาศาสตร์ เรียกว่า หลักการจัดการแบบวิทยาศาสตร์ได้กำหนดถึงภารกิจของฝ่ายจัดการนั้นมีอยู่ 4 ประการ คือ 1) พัฒนาหลักการแบบวิทยาศาสตร์ขึ้นมาใช้เป็นมาตรฐานในการทำงาน แทนการทำงานแบบความเคยชินที่ไม่มีระบบงาน การวางมาตรฐาน (Standardization) ในการทำงานเป็นสิ่งที่สำคัญ และมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากการทำงานทุกอย่างต้องเข้าสู่ระบบมาตรฐานไม่ว่าจะเป็นวิธีการทำงาน ปริมาณงานที่ทำ เวลาการทำงาน ค่าจ้าง ค่าตอบแทน ต้องเป็นมาตรฐานเดียวกันหมด เน้นเรื่อง “วิธีการทำงานที่ดีที่สุด” หรือ “One Best Way” หรือ “One Best Method” 2) ต้องมีการคัดเลือกคนตามหลักการวิทยาศาสตร์ ทั้งนี้เพื่อให้ได้คนที่เหมาะสมกับงานและคนงานทุกคนต้องทำงานให้มีผลผลิตสูงสุดเท่าที่จะทำได้ หลักการคัดเลือกบุคคลเข้ามาทำงานตามหลักวิทยาศาสตร์นั้นจะพิจารณาทั้งด้านความรู้ความสามารถ และความกระตือรือร้น ดังนั้นการคัดเลือกบุคคลเข้ามาทำงานต้องอาศัยข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เช่น ทักษะ ความรู้ความสามารถความชำนาญ บุคลิกลักษณะไหวพริบ ความเฉลียวฉลาด ความกระตือรือร้นในการทำงานที่สามารถสังเกตได้จากการสัมภาษณ์ เป็นต้น 3) ต้องพัฒนาบุคคลแต่ละคนให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด เพื่อให้ทุกคนทำงานได้อย่างถูกต้องตามหลักวิทยาศาสตร์ เมื่อรับบุคคลเข้าทำงานแล้วต้องมีการฝึกอบรม สอนงานให้แต่ละคนทำงานอย่างถูกต้องตามขั้นตอนและวิธีการในการที่องค์การกำหนดไว้ด้วย เพื่อเป็นการเตรียมตัวให้ผู้ที่ทำงานสามารถทำงานที่องค์การกำหนดไว้ได้อย่างดีและมีโอกาสก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ในอนาคตด้วย 4) สร้างความร่วมมือในการทำงานอย่างฉันทันมิตร ให้เกิดขึ้นในองค์การ โดยต่างฝ่ายต่างต้องเห็นใจซึ่งกันและกัน กล่าวคือ ฝ่ายบริหารต้องมีความเห็นใจคนงาน โดยมอบหมายงานให้แก่คนงานในปริมาณและมาตรฐานของงานที่จะให้คนงานทำในแต่ละวัน ควรมียุติธรรมที่เหมาะสม ไม่หนักหรือเบาจนเกินไป ต้องคอยเอาใจใส่สอนคนงานให้ทำงานในแต่ละขั้นตอนของงานอย่างถูกต้องวิธี โดยจัดให้มีหัวหน้างานคอยสอนงานดูแล แนะนำคนงานปฏิบัติงานตามแผนที่วางไว้ ประการสุดท้าย คือ ฝ่ายจัดการ



จากตาราง 1 สรุปได้ว่า องค์ประกอบสำคัญของปัจจัยการบริหารวิชาการ โดยใช้เกณฑ์ข้อที่สอดคล้องกัน ตั้งแต่ความถี่ 4 ขึ้นไป (ร้อยละ 57 ขึ้นไป) ประกอบไปด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านทรัพยากรบุคคล ครู อาจารย์ บุคลากรทางการศึกษาด้านวิชาการ 2) ด้านโครงสร้างการบริหารวิชาการ 3) ด้านการจัดการทรัพยากรทางการศึกษาและงบประมาณ 4) ด้านการอำนวยการ

จากการศึกษาความหมาย แนวคิดและหลักการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับปัจจัยและการบริหารสามารถสรุปความหมายของปัจจัยการบริหารวิชาการได้ว่า

ปัจจัยการบริหารวิชาการ หมายถึง สิ่งที่มีความสำคัญในการดำเนินงานและส่งผลกระทบต่อความสำเร็จขององค์การประกอบไปด้วย การจัดองค์การ การจัดการคน การอำนวยการ การประสานงาน การรายงาน และงบประมาณ ในกรณีสถานศึกษาซึ่งเกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ปัจจัยการบริหารอาจประกอบไปด้วย บุคลากรการจัดการเรียนรู้ งบประมาณการจัดการเรียนรู้ เครื่องมือสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ วิธีการจัดการเรียนรู้ โดยแต่ละปัจจัยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ทรัพยากรบุคคล ครูและบุคลากรทางการศึกษาด้านวิชาการ หมายถึง การดำเนินการ กระบวนการพัฒนาการรับรู้ การเรียนรู้ ทักษะคิด ค่านิยม ความเชื่อ การจูงใจ บุคลิกภาพ ทักษะการสื่อสาร การรู้จักบทบาทหน้าที่ของครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้การจัดกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ

2. การจัดโครงสร้างองค์การด้านวิชาการ หมายถึง การจัดแบ่งงานภายในองค์การโดยกำหนดให้มีสายการบังคับบัญชาเพื่อดูแลควบคุมการทำงานและใช้ในการติดต่อประสานงานเพื่อให้องค์การบรรลุวัตถุประสงค์ในการจัดการเรียนรู้ ประกอบไปด้วย 1) กลุ่มบริหารงานวิชาการ 2) กลุ่มบริหารงานงบประมาณ 3) กลุ่มบริหารงานบุคคล 4) กลุ่มบริหารงานทั่วไป ซึ่งทุกกลุ่มงานมีความอิสระของตัวเอง สามารถทำงานร่วมกันระหว่างกลุ่มงานให้มีความสอดคล้องกันเพื่อให้เกิดผลสำเร็จขององค์การ

3. การจัดการทรัพยากรทางการศึกษาและงบประมาณ หมายถึง การวางแผน จัดหาเพื่อให้ได้มาซึ่งเงินทุน อุปกรณ์ เครื่องมือที่ใช้ในการจัดการศึกษา ตลอดจนการกำกับติดตาม การตรวจสอบด้านการเงินและการบริหารสินทรัพย์ขององค์การ

4. การอำนวยการ หมายถึง การสร้างกลไกเพื่อให้สมาชิกประสานงานกัน สนับสนุนให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ป้องกันการคิดคล้ายตามกันเป็นกลุ่ม บริหารจัดการความคิดสร้างสรรค์ การคิดนอกกรอบและการคิดในกรอบเดิม บริหารจัดการความขัดแย้ง เอาใจใส่ในกระบวนการทำงานและสนับสนุนการเรียนรู้

ทรัพยากรบุคคล ครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้องค์การดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ ประกอบไปด้วยระบบการบริหารจัดการบุคลากร ตัวบุคลากรทางการศึกษาเอง และสิ่งแวดล้อมองค์การ ต้องดำเนินการปัจจัยทั้งหมดที่กล่าวมาเพื่อให้องค์การดำเนินงานไปได้ ดังนั้น การศึกษาครั้งนี้จึงมุ่งเน้นที่พฤติกรรมของบุคลากร ได้แก่ 1) การรับรู้ เป็นกระบวนการที่มนุษย์มีความอยากรู้ อยากเห็นซึ่งมีความหมายกว้างกว่า การเรียนรู้ การศึกษา การฝึกอบรม การสัมมนา ฯลฯ เป็นปัจจัยเสริมสร้างคุณภาพและจำกัดคุณภาพของบุคลากรในองค์การ โดยผู้ที่มีคุณภาพมากหรือน้อยนั้นขึ้นอยู่กับ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารและการสนทนาระหว่างกัน การรับรู้ส่วนหนึ่งจะถูกเก็บไว้เป็นฐานข้อมูลหรือที่เรียกว่าประสบการณ์ ดังนั้นการรับรู้ของมนุษย์จึงไม่เท่ากัน 2) การเรียนรู้ หมายถึงกระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเดิมไปสู่พฤติกรรมใหม่ในลักษณะที่ค่อนข้างถาวร ซึ่งเป็นเป็นผลมาจากการฝึกฝนและประสบการณ์ไม่ใช่ตอบสนองโดยธรรมชาติ 3) ทักษะคิด เป็นความคิดเห็นที่แสดงต่อบุคคลอื่น ต่อเหตุการณ์ หรือต่อสิ่งแวดล้อมที่อาจมีศีลธรรม จริยธรรมปนอยู่ด้วยขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคล ซึ่งเป็นผลของความคิดที่แสดงออกมาและถือเป็นส่วนหนึ่งของพฤติกรรมซึ่งมีความสัมพันธ์โดยตรงกับความคิดของแต่ละบุคคล 4) ค่านิยม เป็นการจัดระเบียบในการดำเนินชีวิตของผู้คนในสังคม 5) ความเชื่อ เป็นฐานของความคิดและสภาพจิตใจของแต่ละคน 6) การจูงใจ เป็นปัจจัยที่เป็นรูปธรรม หรือนามธรรม ที่เป็นสิ่งกำหนดพฤติกรรมในการปฏิบัติงานของบุคคล 7) บทบาท เป็นการปฏิบัติที่แสดงถึงการทำหน้าที่หนึ่งหน้าที่ใดในสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อการดำรงอยู่ขององค์การ 8) บุคลิกภาพ เป็นมุมมองของผู้พบเห็นในลักษณะต่าง ๆ กัน ซึ่งเป็นการอ่านจากอาการที่ปรากฏ 9) การสื่อสาร เป็นกระบวนการเพื่อสื่อความหมายให้รู้ข้อเท็จจริง ข้อมูล หรือสิ่งใด ๆ เพื่อให้เกิดการรับรู้หรือการเรียนรู้

การจัดโครงสร้างองค์การด้านวิชาการ เพื่อให้องค์การประสบความสำเร็จในการดำเนินงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ควรมีการศึกษาสิ่งต่าง ๆ ดังนี้

- 1) โครงสร้างและผังแบบองค์การ
- 2) จุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ขององค์การ
- 3) ความมั่นคง
- 4) ลักษณะเด่น
- 5) ข้อจำกัด
- 6) ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
- 7) ปฏิสัมพันธ์ของ



คนในองค์การ 8) สัญญาใจ 9) ความเป็นหุ้นส่วนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 10) ประสิทธิภาพ  
11) ความร่วมมือ

การจัดการทรัพยากรทางการศึกษาและงบประมาณ มีความสำคัญซึ่งแสดงให้เห็นถึงต้นทุนของทรัพยากรที่องค์การได้รับมาอยู่ในรูปที่นับได้ เช่น เงิน วัสดุ-อุปกรณ์ ฯลฯ และที่นับไม่ได้เช่น ความร่วมมือจากชุมชน ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ เป็นต้น การจัดการทรัพยากรทางการศึกษาและงบประมาณนั้น ต้องคำนึงถึงผลตอบแทนที่จะเกิดขึ้น ซึ่งมักจะพิจารณาถึงผลตอบแทนที่คาดว่าจะได้รับตลอดโครงการ ถ้าองค์การหวังผลงานต้องสนับสนุนทุนให้เพียงพอ เหมาะสม โดยค่าใช้จ่ายที่องค์การจำเป็นต้องบริหารจัดการแบ่งออกเป็นหมวดหมู่ต่าง ๆ ได้ ดังนี้ 1) ค่าจ้างหรือเงินเดือน 2) ค่าตอบแทนช่วยเหลือจากภายนอก 3) ค่าเดินทาง 4) ค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม 5) ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับทรัพย์สินที่เป็นทุน 6) งานวิจัยหรือข้อมูลสนับสนุนการดำเนินงานขององค์การ

การอำนวยความสะดวก เป็นสิ่งที่ทำให้องค์การประสบความสำเร็จ ประกอบไปด้วย  
1) การสร้างกลไกเพื่อให้สมาชิกประสานงานกันดีเป็นย่างดี 2) การสนับสนุนให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของสมาชิก 3) การป้องกันการคิดค้อยตามกันเป็นกลุ่ม 4) การบริหารจัดการความคิดสร้างสรรค์ของทีม 4) การบริหารการคิดนอกกรอบและการคิดในกรอบเดิม 5) การบริหารจัดการความขัดแย้ง 6) การเอาใจใส่ในกระบวนการทำงานของทีม 7) การสนับสนุนการเรียนรู้ของทีม

#### 4. ประสิทธิภาพการบริหารวิชาการ

การบริหารวิชาการมีความสำคัญต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ โดยผู้บริหารต้องออกแบบรูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับโรงเรียน (กนกอร สมปราชญ์, 2560, หน้า 109) ได้แก่ การสร้างสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้ การเชื่อมต่อและการถ่ายโอนประเด็นต่าง ๆ ในสังคมและชุมชน ใช้ยุทธศาสตร์ที่หลากหลาย ภาวะผู้นำเป็นปัจจัยสำคัญและทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์ของการออกแบบกระบวนการ การทำแผนที่แบบย้อนกลับ (backward mapping) เป็นต้น เมื่อใช้วิธีการที่หลากหลายในการพัฒนาการบริหารวิชาการ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพแก่ปัจจัยการบริหารวิชาการ ด้านบุคลากร งบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษา การจัดโครงสร้างการบริหารวิชาการ และการอำนวยความสะดวก ที่เอื้อต่อการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพจะทำให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะสำคัญ ได้แก่ ทักษะทางด้านสังคม อารมณ์ และสติปัญญา ที่จะทำให้สามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้เป็นอย่างดี

## ประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้

### 1. ความหมายของประสิทธิผล

ในการทำวิจัยครั้งนี้มีหน่วยงาน องค์การ นักวิจัยเสนอแนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิผล ดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2554) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ประสิทธิผล หมายถึง ผลสำเร็จ ผลที่เกิดขึ้น นอกจากนี้ยังเป็นความสามารถในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

รุ่ง แก้วแดง และชัยณรงค์ สุวรรณสาร (2544, หน้า 169) ได้สรุปว่า ประสิทธิผล หมายถึง ผลสำเร็จหรือผลที่เกิดขึ้นอันเป็นที่ต้องการขององค์การ

วรัท พุทธากุลนันท์ (2550, หน้า 1) กล่าวว่า ประสิทธิผล หมายถึง ผลสำเร็จของงานที่เป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ หรือสามารถดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ จุดสำคัญของประสิทธิผลอยู่ที่ความสัมพันธ์ระหว่างผลลัพธ์กับวัตถุประสงค์

อนันท์ งามสะอาด (2551, หน้า 1) กล่าวว่า ประสิทธิผล (effectiveness) หมายถึง ผลสำเร็จของงานที่เป็นไปตามความมุ่งหวังที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายและเป้าหมายเฉพาะได้แก่ 1) เป้าหมายเชิงปริมาณ 2) เป้าหมายเชิงคุณภาพ 3) มุ่งเน้นที่จุดสิ้นสุดของกิจกรรมหรือการดำเนินงาน

Kaplan and Norton (1987, p. 1) ประสิทธิภาพองค์การ (Organization Effectiveness) หมายถึง ความสามารถของสถานศึกษาในการบรรลุตามวัตถุประสงค์ขององค์การโดยประยุกต์ตามแนวความคิดของ ซึ่งประกอบด้วยมุมมอง 4 ด้าน ได้แก่ 1) ประสิทธิภาพด้านการเงิน 2) ประสิทธิภาพด้านผู้รับบริการ 3) ประสิทธิภาพด้านกระบวนการภายใน 4) ประสิทธิภาพด้านการเรียนรู้และพัฒนา

Hoy and Miskel (2001, p. 373) ได้รวบรวมแนวคิดของบุคคลด้านการศึกษา กล่าวไว้ว่า ประสิทธิภาพ หมายถึง ผลสำเร็จของงาน หรือความพึงพอใจในการทำงานของสมาชิกในองค์การ

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ประสิทธิภาพคือ ความสามารถในการดำเนินงานใด ๆ หรือปฏิบัติกิจกรรมใด ๆ แล้วประสบผลสำเร็จ ทำให้บังเกิดผลโดยตรงและครบถ้วนตามที่มีวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้และต้องมีประสิทธิภาพในการทำงานในระดับสูงหรือต่ำเพียงใดขึ้นอยู่กับว่า ผลที่ได้รับนั้นตรงครบถ้วน ทั้งในด้านเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

## 2. ความหมายของการจัดการเรียนรู้

ได้มีผู้กล่าวถึงการเรียนรู้ไว้หลายมุมมองโดยนำมาเกี่ยวข้องกันอย่าง หลากหลาย เช่น การเรียน การสอน การจัดกระบวนการเรียนการสอน เป็นต้น ซึ่งได้มี นักวิชาการให้ความหมายเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ไว้ดังนี้

สำนักงานส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการ ศึกษา (2551, หน้า 10) ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้ ไว้ว่า เป็นการออกแบบและการจัด ประสบการณ์การเรียนรู้ โดยใช้เทคนิค และวิทยาการจัดการเรียนรู้ การใช้และผลิตสื่อ พัฒนานวัตกรรมในการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญตลอดจนมีการประเมินผลการ เรียนรู้

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2552, หน้า 25) กล่าวถึง ความหมายของการจัดการเรียนรู้ ไว้ว่า การจัดการเรียนรู้ คือ การจัดการเรียนรู้ที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนจะต้องอาศัยกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย เป็นเครื่องมือที่จะ นำพาตนเองไปสู่เป้าหมายของหลักสูตร โดยกระบวนการเรียนรู้ที่จำเป็น ได้แก่ กระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ กระบวนการสร้างความรู้ กระบวนการคิด กระบวนการ ทางสังคม กระบวนการเผชิญสถานการณ์และแก้ปัญหา กระบวนการเรียนรู้จาก ประสบการณ์จริง กระบวนการปฏิบัติ ลงมือทำจริง กระบวนการจัดการ กระบวนการวิจัย กระบวนการเรียนรู้ของตนเอง กระบวนการพัฒนาลักษณะนิสัย ซึ่งกระบวนการเหล่านี้เป็น แนวทางในการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนควรได้รับการฝึกฝน พัฒนา เพราะจะสามารถช่วยให้ ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี บรรลุเป้าหมายของหลักสูตร ดังนั้น ครูจึงจำเป็นต้องศึกษา ทำความเข้าใจในกระบวนการเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อให้สามารถเลือกใช้ในการจัดกระบวนการ เรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ (2553, หน้า 9). การจัดการเรียนรู้ เป็นกระบวนการที่เป็นผลของการเปลี่ยนแปลงอย่างถาวรของพฤติกรรม เป็นกระบวนการที่จิตใจมีปฏิกริยาต่อสิ่งเร้าภายนอก ซึ่งพิจารณาได้จากการที่แต่ละบุคคล

แสดงปฏิกริยาต่อสิ่งเร้าอย่างไรโดยที่ผู้เรียนต้องกระทำต่อวัตถุและปรากฏการณ์ในสิ่งแวดล้อม การเรียนรู้อาจอยู่ในรูปของเจตคติ ความเชื่อ ข้อเท็จจริง มโนคติ หลักการ กฎ การแก้ปัญหา และทักษะปฏิบัติการการเรียนรู้ในบางเรื่อง ผู้เรียนอาจเรียนรู้ได้เร็ว บางเรื่องอาจเรียนรู้ได้ช้า ต้องใช้เวลาและมีประสบการณ์

สำนักบริหารงานมัธยมศึกษาตอนปลาย (2558, หน้า 1) ได้กล่าวถึง การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ไว้ว่า การจัดกระบวนการเรียนรู้ เป็นการพยายาม เปลี่ยนบทบาทครูจากผู้บรรยายมาเป็นคณะครูร่วมกันออกแบบกิจกรรมในการจัด กระบวนการเรียนรู้ (Pedagogy) ให้นักเรียนใช้เป็นเครื่องมือไปเรียนรู้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ครูเป็นผู้อำนวยความสะดวก และเสนอแนะเครื่องมือการเข้าถึงองค์ความรู้ผ่าน วิธีการต่างๆ โดยเฉพาะผ่าน Technology ให้เข้าถึงความรู้ได้อย่างรวดเร็วและกว้างขวาง นำความรู้ที่ได้มาแลกเปลี่ยนกับเพื่อนในห้องเรียน เรียกกระบวนการเรียนรู้แบบนี้ว่า Active Learning ที่ยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง (Student-centered)

สำนักงานพระสอนศีลธรรม (2560, หน้า 6) กล่าวไว้ว่า การจัดการ เรียนรู้ คือ การสอนให้รู้ (ปริยัติ) ทำให้ดู (ปฏิบัติ) อยู่ให้เห็น (ปฏิเวธ) กล่าวคือเป็นการสอน เนื้อหาสาระเพื่อให้นักเรียนเข้าใจ การทำให้ดูคือปฏิบัติเป็นแบบอย่างที่ดี และอยู่ให้เห็นคือ เมื่อเห็นการปฏิบัติที่ดีแล้วทำให้สบายใจ

ไพฑูรย์ สินลาร์ตัน (2560, หน้า 19) กล่าวถึง การจัดการเรียนรู้ คือ เครื่องมือของการศึกษาซึ่งครอบคลุมถึงกระบวนการต่าง ๆ ของสังคมที่จะถ่ายทอด แนวคิด ความเชื่อ ระบบพฤติกรรม ตลอดจนจินตนาการต่าง ๆ อันรวมเรียกว่าวัฒนธรรม จากชนรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง

ทีศนา แคมมณี (2560, หน้า 17) ได้ให้ความหมายของการสอนหรือ การจัดการเรียนรู้ไว้ว่า การจัดการเรียนรู้ หมายถึง วัตถุประสงค์ในการสอน สาระ/เนื้อหา ที่ใช้ในการเรียนการสอน วิธีการ/กระบวนการที่ใช้ในการเรียนการสอน การวัดและ ประเมินผลการเรียนการสอน สื่อและอุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนการสอน

ดังนั้น สามารถสรุปความหมายของการเรียนรู้ได้ว่า การเรียนรู้ (Learning) หมายถึง กระบวนการในการทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ความคิด มีการเชื่อมโยงองค์ความรู้เข้าด้วยกัน ตาม การจัดเรียงลำดับความยากง่ายของเนื้อหาให้เหมาะกับพัฒนาการในแต่ละช่วงวัย มีความเชื่อมโยงความรู้และกระบวนการเรียนรู้ โดยให้เรียนรู้ผ่านการปฏิบัติที่ส่งเสริมให้

ผู้เรียนพัฒนาความคิดในทางสร้างสรรค์ อันเนื่องมาจากการได้รับประสบการณ์ต่าง ๆ ซึ่งควรเป็นการปรับเปลี่ยนไปทางที่ดี

### 3. ประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้

สำนักงานส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา (2551, หน้า 15) กล่าวถึง การปฏิบัติการสอนของครูควรประกอบด้วย 1) มีการบูรณาการความรู้ในการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา 2) จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ 3) จัดกระบวนการเรียนรู้อย่างหลากหลายและมีประสิทธิภาพ 4) ใช้และผลิตสื่อที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ 5) ใช้เทคนิคและยุทธวิธีในการจัดการเรียนรู้ 6) มีการวัดและประเมินผลที่หลากหลาย 7) มีการทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียน 8) นำผลการประเมินมาพัฒนาการจัดการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพผู้เรียน 9) มีการบันทึกและรายงานผลการจัดการเรียนรู้ 10) เข้าร่วมสัมมนาทางการศึกษา

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2552, หน้า 26) กล่าวไว้ว่า การจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามเป้าหมายของหลักสูตร ทั้งผู้สอนควร มีบทบาท ดังนี้ 1) ศึกษาวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล แล้วนำข้อมูลมาใช้ในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ที่ท้าทายความสามารถของผู้เรียน 2) กำหนดเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน 3) ออกแบบการเรียนรู้และจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองของความแตกต่างระหว่างบุคคลและพัฒนาการทางสมอง เพื่อนำไปสู่เป้าหมาย 4) จัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และดูแลช่วยเหลือผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ 5) จัดเตรียมและเลือกใช้สื่อให้เหมาะสมกับกิจกรรม นำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยีที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ 6) ประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย เหมาะสมกับธรรมชาติของวิชาและระดับพัฒนาการของผู้เรียน 7) วิเคราะห์ผลการประเมินมาใช้ในการซ่อมเสริมและพัฒนาผู้เรียน รวมทั้งปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ของตนเอง

วิจารณ์ พานิช (2555, หน้า 16-21 อ้างถึงใน สำนักบริหารงานมัธยมศึกษาตอนปลาย, 2558, หน้า 3) ได้กล่าวถึงทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ว่าสาระวิชามีความสำคัญ แต่ไม่เพียงพอสำหรับการเรียนรู้ เพื่อมีชีวิตในโลกยุคศตวรรษที่ 21 ปัจจุบันการเรียนรู้สาระวิชา (content หรือ subject matter) ควรเป็นการเรียนจากการค้นคว้าของนักเรียนเอง โดยครูช่วยแนะนำ และช่วยออกแบบกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนแต่ละคนสามารถประเมินความก้าวหน้าของการเรียนรู้ของตนเองได้ สาระวิชาหลัก (Core Subjects) ประกอบด้วย ภาษาแม่ และภาษาสำคัญของโลก ศิลปะ คณิตศาสตร์

การปกครองและหน้าที่พลเมือง เศรษฐศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภูมิศาสตร์ และ ประวัติศาสตร์โดยวิชาแกนหลักนี้จะนำมาสู่การกำหนดเป็นกรอบแนวคิดและยุทธศาสตร์ สำคัญต่อการจัดการเรียนรู้ในเนื้อหาเชิงสหวิทยาการ (Interdisciplinary) หรือหัวข้อสำหรับ ศตวรรษที่ 21 โดยการส่งเสริมความเข้าใจในเนื้อหา วิชาแกนหลัก และสอดแทรกทักษะ แห่งศตวรรษที่ 21 เข้าไปในทุกวิชา แกนหลัก ดังนี้ 1) ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม จะเป็นตัวกำหนดความพร้อมของนักเรียนเข้าสู่โลกการทำงานที่มีความซับซ้อนมากขึ้นใน ปัจจุบัน ได้แก่ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และนวัตกรรมความคิดอย่างมีวิจารณญาณและ การแก้ปัญหา รวมทั้งการสื่อสารและการร่วมมือ 2) ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และ เทคโนโลยี เนื่องด้วยในปัจจุบันมีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านทางสื่อและเทคโนโลยี มากมาย ผู้เรียนจึงต้องมีความสามารถในการแสดงทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและ ปฏิบัติงานได้หลากหลาย โดยอาศัยความรู้ในหลายด้าน ได้แก่ ความรู้ด้านสารสนเทศ ความรู้เกี่ยวกับสื่อและความรู้ด้านเทคโนโลยี 3) ทักษะด้านชีวิตและอาชีพ ในการดำรงชีวิต และทำงานในยุคปัจจุบันให้ประสบความสำเร็จ นักเรียนจะต้องพัฒนาทักษะชีวิตที่สำคัญ ได้แก่ ความยืดหยุ่นและการปรับตัว การริเริ่มสร้างสรรค์และเป็นตัวของตัวเอง ทักษะ สังคมและสังคมข้ามวัฒนธรรม การเป็นผู้สร้างหรือผู้ผลิต (Productivity) และความ รับผิดชอบเชื่อถือได้ (Accountability) และภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ (Responsibility)

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ (2553, หน้า 7)

การจัดการเรียนรู้ที่ดีนั้น ครูผู้สอนที่ดีทุกคนจะมีความรับผิดชอบในหน้าที่ในด้านการจัดการ เรียนรู้และการอบรมผู้เรียนให้เป็นสมาชิกที่ดีของชุมชนและชาติ ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ที่ดี ต้องมีหลักในการยึด ดังนี้ 1) ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดอยู่เสมอ โดยการซักถาม หรือให้ แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาต่างๆ สำหรับผู้เรียนในระดับต่าง ๆ เพื่อจะได้เป็นการฝึก ให้ผู้เรียนคิดหาเหตุผลคิดเปรียบเทียบ และคิดพิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่าง ๆ 2) ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ตรงให้มากที่สุดด้วยการเรียนโดยการกระทำด้วยตนเอง (Learning by doing) 3) ส่งเสริมให้ผู้เรียนทำงานเป็นกลุ่ม (Group working) โดยมีการปรึกษาหารือกันในกลุ่มแบ่งงานกันทำด้วยความร่วมมือกันและประเมินผลรวมกัน 4) ส่งเสริมให้ ผู้เรียนรู้จักแก้ปัญหาด้วยตนเองตามวิธีการทางวิทยาศาสตร์ 5) มีการเปลี่ยนแปลงวิธีการ จัดการเรียนรู้อยู่เสมอ เพื่อให้การจัดการเรียนรู้นั้นเกิดความยืดหยุ่น น่าสนใจ และไม่น่าเบื่อ โดยการนำเอาเทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบต่าง ๆ มาดัดแปลงใช้ในการจัดการเรียนรู้ 6) มีการเตรียมการจัดการเรียนรู้ไว้ล่วงหน้า เพื่อให้ผู้สอนจะได้ทราบว่าจะสอนอย่างไรบ้าง

ตามลำดับขั้นและยังช่วยให้ผู้สอนพร้อมที่จะสอนด้วยความมั่นใจ 7) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม และคิดหาเหตุผลความเป็นมาของสิ่งที่เรียน และมีการรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน 8) มีการประเมินผลอยู่ตลอดเวลา เน้นการประเมินตามสภาพจริง ประเมินตามความรู้ความสามารถของผู้เรียนอย่างแท้จริง เพื่อให้แน่ใจว่าการจัดการเรียนรู้ได้ผลตรงตามจุดประสงค์ที่วางไว้ หรือไม่ เพียงใด 9) มีสื่อการจัดการเรียนรู้ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสนใจและเข้าใจบทเรียน เช่น ของจริงรูปภาพ หุ่นจำลอง แผนภูมิ คอมพิวเตอร์ ช่วยสอน วีดิทัศน์ ฐานข้อมูลการเรียนรู้ เว็บไซต์ และสื่อทัศนูปกรณ์อื่น ๆ 10) มีการจูงใจในระหว่างการจัดการเรียนรู้ เช่น การให้รางวัล การชมเชย การลงโทษการติเตียน การให้คะแนน การสอบ การแข่งขัน การปรบมือให้เกียรติ ฯลฯ มาใช้เป็นสิ่งกระตุ้นและชี้แนวทางเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ ตั้งใจ ขยันหมั่นเพียรในการเรียนการทำกิจกรรมมากขึ้น 11) มีกิจกรรมให้ผู้เรียนทำหลายอย่างเพื่อสร้างความสนใจของผู้เรียนและช่วยให้ผู้เรียนสนุกสนานในการเรียน 12) ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเจริญงอกงามในทุกด้านทั้งร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา 13) ส่งเสริมความสัมพันธ์หรือการบูรณาการระหว่างวิชาที่เรียนกับวิชาอื่น ๆ ในหลักสูตร เช่น สอนภาษาไทยก็สอนให้สัมพันธ์กับสังคมศึกษา ศิลปะศึกษา ดนตรี และนาฏศิลป์ เป็นต้น 14) มีการสร้างบรรยากาศในการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะแก่การเรียนรู้ตามบทเรียนที่สอนทั้งในแง่ของสิ่งแวดล้อมและอารมณ์ของผู้เรียน 15) สอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Child center) ในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ผู้เรียนจะเป็นผู้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ เอง ผู้สอนจะเป็นเพียงผู้คอยให้ความช่วยเหลือแนะนำในการทำกิจกรรม 16) สอนโดยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ให้มากที่สุด 17) สอนตามกฎแห่งการเรียนรู้โดยจัดบทเรียนให้เหมาะสมกับวัย ความสามารถและประสบการณ์เดิมของผู้เรียน 18) สอนโดยส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามแบบประชาธิปไตย โดยสามารถแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ และฝึกให้ผู้เรียนรู้จักรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เคารพความคิดเห็นของผู้อื่น อีกทั้งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีการวางแผนงานร่วมกับผู้สอน

คณะกรรมการคุรุสภา (2556) กำหนดสาระความรู้และสมรรถนะของ

ผู้ประกอบวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษา ประกอบด้วยผู้บริหาร ครู และศึกษานิเทศก์ เกี่ยวกับการบริหารวิชาการ ได้แก่ การรอบรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอนและกลยุทธ์การสอน เพื่อให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ สร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ได้ รู้หลักการแนวคิดในการจัดทำหลักสูตร การวิเคราะห์หลักสูตร นำหลักสูตรไปใช้และการพัฒนาหลักสูตร ได้รู้หลักการจัดการเรียนรู้และการจัดการชั้นเรียน ประกอบด้วย หลักการ แนวคิด

แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดทำแผนการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ และสิ่งแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ การบูรณาการเรียนรู้แบบเรียนรวม การจัดการชั้นเรียน การพัฒนาคุณนัยการเรียนรู้ ในโรงเรียน การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ การใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา เป็นต้น

สำนักบริหารงานมัธยมศึกษาตอนปลาย (2558, หน้า 31) กล่าวถึง การเตรียมกระบวนการเรียนรู้ ดังนี้ 1) วางแผนออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ 2) ศึกษาตัวชี้วัด มาตรฐานรายวิชา สาระเนื้อหา และผลการเรียนรู้เพื่อใช้ประกอบการออกแบบกิจกรรมการสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเอง 3) ออกแบบกิจกรรมการฝึกกระบวนการสังเกตให้ได้ข้อมูลที่เป็นเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณโดยมีรายละเอียดข้อมูลที่เพียงพอ และนำไปสู่การตั้งคำถามที่ดี และมีการคาดเดาคำตอบ และกำหนดวิธีรายงานข้อมูล คำถาม และการคาดเดาคำตอบ โดยการรายงานควรมีหลักฐานอ้างอิงประกอบ 4) ออกแบบกิจกรรมการฝึกกระบวนการพัฒนาคุณลักษณะ และค่านิยม 12 ประการ โดยวิเคราะห์ลักษณะเหตุการณ์แต่ละเหตุการณ์ ที่จะทำการสำรวจจริง มีความเกี่ยวข้องกับความรู้ที่พึงปฏิบัติและพึงระมัดระวังเรื่องใดตามเกณฑ์ทางสังคม หรือทางศีลธรรม เพื่อนำไปกำหนดแหล่งสืบค้นความรู้หรือบรรณานุกรม และกำหนดชนิดของคุณลักษณะ ค่านิยม 12 ประการ ให้นักเรียนยึดถือเป็นหลักปฏิบัติและกำหนดวิธีการรายงานความรู้ที่ใช้ยึดถือตามเกณฑ์ทางสังคม หรือเกณฑ์ทางศีลธรรม รายงานพฤติกรรมความคิดเห็นต่อการทำกิจกรรมในแต่ละเหตุการณ์ 5) ออกแบบกิจกรรมการสำรวจแหล่งเรียนรู้ที่ใช้เป็นที่จัดหน่วยเรียนรู้บูรณาการระดับชั้น โดยใช้ทักษะการสังเกต เก็บข้อมูล ตั้งคำถามอยากรู้ คาดเดาคำตอบ และใช้ความรู้ที่ได้สืบค้น ยึดถือข้อปฏิบัติและระมัดระวังตามเกณฑ์ทางสังคม หรือทางศีลธรรมนำไปใช้สร้างพัฒนาการด้านคุณลักษณะ และค่านิยม และกำหนดวิธีรายงานผลการใช้ทักษะการสังเกต ทักษะทางสังคม เป็นข้อมูลเชิงปริมาณ เชิงคุณภาพ พร้อมคำถามอยากรู้ การคาดเดาคำตอบ ตลอดจนรายงานพฤติกรรม ความคิดเห็นต่อการทำกิจกรรมในแต่ละเหตุการณ์ โดยมีหลักฐานอ้างอิงการออกไปสำรวจ 6) ออกแบบกิจกรรมการอภิปรายกลุ่มในการแลกเปลี่ยนคำถามและการคาดเดาคำตอบที่รวบรวมจากการสำรวจมาได้ 7) ออกแบบกิจกรรมการอภิปรายกระทำที่เป็นสาระสำคัญ มาตรฐานรายวิชากับความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับคำถามอยากรู้ มีการนำเสนอและสรุปความเชื่อมโยง โดยครูผู้สอนรายวิชา แจงสาระที่จะวัดความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ พร้อมแจ้งบรรณานุกรมที่เกี่ยวข้อง 8) ออกแบบกิจกรรมการตรวจสอบการเรียนรู้ โดยการเขียน



Mind map ความเชื่อมโยงของสาระสำคัญ คำถาม การคาดเดาคำตอบ และบรรณานุกรมที่จะให้สืบค้น

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2560, หน้า 2) กล่าวถึงการเตรียมความพร้อมด้านการจัดการเรียนรู้ให้แก่คนในชาติให้สามารถปรับตัวเพื่อรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลง กระทรวงศึกษาธิการจึงกำหนดเป็นนโยบายสำคัญและเร่งด่วนให้มีการปรับปรุงหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสาระภูมิศาสตร์ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมรวมทั้งเทคโนโลยี ในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี โดยมอบหมายให้สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) ดำเนินการปรับปรุง กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ และสาระเกี่ยวกับเทคโนโลยีในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี และมอบหมายให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานดำเนินการปรับปรุงสาระภูมิศาสตร์ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม กรอบในการปรับปรุง คือ ให้มีองค์ความรู้ที่เป็นสากลเทียบเท่านานาชาติ ปรับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดให้มีความชัดเจน ลดความซ้ำซ้อน สอดคล้องและเชื่อมโยงกันภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้ และระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ ตลอดจนเชื่อมโยงองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และเทคโนโลยี เข้าด้วยกัน จัดเรียงลำดับความยากง่ายของเนื้อหาในแต่ละระดับชั้นตามพัฒนาการแต่ละช่วงวัย ให้มีความเชื่อมโยงความรู้และกระบวนการเรียนรู้ โดยให้เรียนรู้ผ่านการปฏิบัติที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาความคิด

สำนักงานพระสอนศีลธรรม (2560, หน้า 71) มีการดำเนินงานด้านการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ 1) การวางแผน 2) แบ่งหน้าที่รับผิดชอบ 3) เตรียมความพร้อมโดยการปฐมนิเทศ 4) สัมมนาวิทยากรแกนนำด้านการจัดการเรียนรู้ 5) พัฒนาประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ 6) จัดทำสื่อการเรียนรู้ 7) การวิจัย 8) การนิเทศ ติดตามประเมินผล

ทิตินา แคมมณี (2560, หน้า 324) กล่าวถึงองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ว่าเป็นการระบุให้เห็นชัดเจนว่า สิ่งสำคัญซึ่งวิธีการจัดการเรียนรู้นั้นจะขาดไม่ได้ซึ่งประกอบไปด้วย ครูผู้สอน ผู้เรียน วัสดุ สื่อการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ การวัดผล ประเมินผล โดยผู้สอนควรศึกษาให้เข้าใจลักษณะเด่นหรือแก่นสำคัญของวิธีการจัดการเรียนรู้แต่ละวิธีเพื่อจะสามารถวิเคราะห์และจำแนกความแตกต่างซึ่งจะนำไปใช้ประโยชน์ในการเลือกไปใช้ให้เหมาะกับผู้เรียน สถานการณ์ สิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมได้

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ โดยใช้  
เกณฑ์ข้อที่สอดคล้องกัน ตั้งแต่ความถี่ 4 ขึ้นไป (ร้อยละ 57 ขึ้นไป) ผู้วิจัยจึงนำมาเป็น  
กรอบแนวคิดในการวิจัย แสดงได้ดังตาราง 2

ตาราง 2 สังเคราะห์องค์ประกอบประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้

นักวิชาการ/แนวคิดทฤษฎี ประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้	1. สกสค. (2551)	2. สำนักงานพระสอนศีลธรรม (2560)	3. ทิศนา แขมมณี (2560)	4. สำนักบริหารงานมัธยมศึกษาตอนปลาย (2558)	5. สพฐ. (2560)	6. สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2552)	7. ไพฑูรย์ สินดารัตน์ (2560)	ความถี่
1. การกำหนดเป้าหมายคุณภาพผู้เรียน	√	-	√	√	√	√	-	5
2. การออกแบบและจัดการเรียนรู้โดยการใช้สื่อและเทคโนโลยี	√	√	√	-	-	√	-	4
3. ศึกษาตัวชี้วัด มาตรฐานรายวิชา สาระเนื้อหา และผลการเรียนรู้	√	-	-	√	√	-	-	3
4. การวัดและประเมินผล	-	√	√	√	-	√	-	4
5. การให้คำปรึกษาและแก้ไขปัญหาให้แก่ผู้เรียน	√	√	-	-	-	-	-	2
6. การศึกษาวิจัยและพัฒนาการจัดการเรียนรู้	√	√	-	-	√	-	-	3
7. การประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี	√	√	-	-	-	-	-	2

ตาราง 2 (ต่อ)

นักวิชาการ/แนวคิดทฤษฎี ประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้	1. สกสค. (2551)	2. สำนักงานพระสอนศีลธรรม (2560)	3. ทิศนา แขมมณี (2560)	4. สำนักบริหารงานกรมมัธยมศึกษาตอนปลาย (2558)	5. สพล. (2560)	6. สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2552)	7. ไพฑูรย์ สินสวรัตน์ (2560)	ความถี่
8. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย	√	-	√	-	-	-	-	2
9. พัฒนาประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้	-	√	-	-	-	-	-	1
10. เน้นการใช้ทักษะกระบวนการเรียนรู้	-	-	√	-	-	-	√	2
11. ปรับตัวเพื่อรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลง	-	-	-	√	√	-	-	2
12. การนิเทศติดตาม	√	√	-	-	-	-	-	2

จากตาราง 2 สรุปได้ว่า องค์ประกอบสำคัญของประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ โดยใช้เกณฑ์ข้อที่สอดคล้องกัน ตั้งแต่ความถี่ 4 ขึ้นไป (ร้อยละ 57 ขึ้นไป) ประกอบไปด้วย 3 ด้าน ได้แก่ 1) การกำหนดเป้าหมายคุณภาพผู้เรียนและการวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล 2) การออกแบบและจัดการเรียนรู้โดยการใช้สื่อและเทคโนโลยี 3) การวัดและประเมินผล

จากการศึกษาแนวคิด ความหมายของการจัดการเรียนรู้ ทฤษฎีการจัดการเรียนรู้ ความหมายของประสิทธิผล แนวทางการจัดการเรียนรู้ของครู แล้วนำมาทำการสังเคราะห์องค์ความรู้สรุปได้ว่า

การจัดการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการในการทำให้ผู้เรียนเกิดการ เรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ความคิด มีการเชื่อมโยงองค์ความรู้เข้าด้วยกัน ตามการจัดเรียงลำดับความยากง่ายของเนื้อหาให้ เหมาะกับพัฒนาการในแต่ละช่วงวัย มีความเชื่อมโยงความรู้และกระบวนการเรียนรู้ โดยให้ เรียนรู้ผ่านการปฏิบัติที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาความคิดในทางสร้างสรรค์ อันเนื่องมาจากการ ได้รับประสบการณ์ต่าง ๆ ซึ่งควรเป็นการปรับเปลี่ยนไปทางที่ดี

ประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ หมายถึง ความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้ ของครูผู้สอนที่ส่งผลให้ผู้เรียนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ในทางที่ดี โดยมีขั้นตอนสำคัญ 3 อย่าง คือ การกำหนดเป้าหมายคุณภาพผู้เรียน วิเคราะห์ ผู้เรียนรายบุคคล, การออกแบบและจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อและเทคโนโลยี, การวัดและ ประเมินผล โดยในแต่ละด้านมีรายละเอียด ดังนี้

1. การกำหนดเป้าหมายคุณภาพผู้เรียน โดยมีการวิเคราะห์ให้ผู้เรียนเป็น รายบุคคล การใช้เทคนิคการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Child center) ที่ผู้สอนใช้ หลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ไม่เน้นแต่เพียงข้อเท็จจริง แต่มีการเน้นให้ผู้เรียนใช้ศักยภาพ ของตนเองให้มากที่สุด มีการจัดเนื้อหาและอุปกรณ์การจัดการเรียนรู้ให้ สอดคล้องกับ พัฒนาการของผู้เรียนและคำนึงถึงความต้องการของผู้เรียน และความแตกต่างระหว่าง บุคคล ซึ่งการกำหนดกิจกรรมต่าง ๆ มีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติกิจกรรม ต่าง ๆ เอง ผู้สอนจะเป็นเพียงผู้คอยให้ความช่วยเหลือแนะนำในการทำกิจกรรม

2. การออกแบบและจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อและเทคโนโลยี โดยการ ออกแบบ ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ ที่หลากหลาย ทั้งในห้องเรียน และนอก ห้องเรียนทั้งแหล่งเรียนรู้ที่เป็นสถานที่และบุคคล ใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยีและสื่อที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ทันกับยุคสมัยที่มี การใช้สื่อดิจิทัลและอินเทอร์เน็ตเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ของผู้สอนที่ทำให้ เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ความคิดในทางสร้างสรรค์ อันเนื่องมาจากการได้รับ ประสบการณ์ต่าง ๆ ควรเป็นการปรับเปลี่ยนไปทางที่ดี

3. การวัดและประเมินผล ที่เน้นการวัดและประเมินผลผู้เรียนด้วย วิธีการที่หลากหลาย ต่อเนื่อง ทั้งด้านความรู้ความคิด ทักษะ กระบวนการ คุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมโดยการประเมินตามสภาพจริงและการประเมินตนเอง คำนึงถึง ความแตกต่างระหว่างบุคคลซึ่งสอดคล้องกับที่มีการวิเคราะห์ผู้เรียนรายบุคคล

การกำหนดเป้าหมายคุณภาพผู้เรียน โดยมีการวิเคราะห์ผู้เรียนรายบุคคลเพื่อให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้เพื่อให้ผู้เรียนมองเห็นอนาคตในการประกอบอาชีพ โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนรู้จักตนเอง สำรวจความสนใจ ความถนัด และมองเห็นเส้นทางชีวิตในอนาคต เพื่อวางแผนในการศึกษาต่อหรือเข้าสู่ตลาดแรงงานได้อย่างมีคุณภาพ เพื่อเตรียมความพร้อมด้านทักษะและศักยภาพให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมด้านทักษะอาชีพ ด้านร่างกายและจิตใจ ด้านลักษณะนิสัยในการทำงาน ชยัน อดทน กระตือรือร้น ซื่อสัตย์และรับผิดชอบ โดยมีมาตรฐานการเรียนรู้ตามระบบมาตรฐานการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ 1) การใช้ข้อมูลความจริงจากกระบวนการสังเกตตั้งประเด็นคำถามจากแหล่งเรียนรู้ชุมชน เชื่อมโยงไปสู่สาระการเรียนรู้รายวิชา 2) การบูรณาการความรู้ และความเข้าใจของเนื้อหา 3) การสร้างทักษะการสืบค้น รวบรวมข้อมูล 4) การสร้างความรู้ ความเข้าใจเชิงลึกมากกว่าแบบผิวเผิน 5) การสร้างความเชี่ยวชาญตามความถนัดและสนใจให้เกิดกับผู้เรียน 6) การใช้หลักการวัดประเมินผลที่มีคุณภาพ

การออกแบบและจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อและเทคโนโลยี ควรเป็นการเรียนรู้จากการค้นคว้าของผู้เรียนเอง โดยครูเป็นผู้ช่วยคอยแนะนำ และออกแบบกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถประเมินความก้าวหน้าการเรียนรู้ของตนเองได้ สาระวิชาหลักประกอบด้วย ภาษาไทย ภาษาต่างประเทศ ศิลปะ คณิตศาสตร์ การปกครองและหน้าที่พลเมือง เศรษฐศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ จัดการเรียนรู้แบบเนื้อหาเชิงสหวิทยาการ โดยการส่งเสริมความเข้าใจในเนื้อหา ดังนี้ 1) ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม จะเป็นตัวกำหนดความพร้อมของผู้เรียนเข้าสู่โลกในการทำงานที่มีความซับซ้อนมากขึ้นในปัจจุบัน ได้แก่ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และนวัตกรรม การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา รวมทั้งการสื่อสารและการร่วมมือ 2) ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี เนื่องด้วยปัจจุบันมีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านทางสื่อและเทคโนโลยีมากมาย ผู้เรียนจึงต้องมีความสามารถในการแสดงทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและปฏิบัติงานได้หลากหลาย โดยอาศัยความรู้ในหลายด้าน ได้แก่ ความรู้ด้านสารสนเทศ ความรู้เกี่ยวกับสื่อและความรู้ด้านเทคโนโลยี 3) ทักษะด้านชีวิตและอาชีพ ในการดำรงชีวิตและทำงานในยุคปัจจุบันให้ประสบความสำเร็จ ผู้เรียนจะต้องพัฒนาทักษะชีวิตที่สำคัญ ได้แก่ ความยืดหยุ่นและการปรับตัว การริเริ่มสร้างสรรค์ และเป็นตัวของตัวเอง ทักษะสังคมข้ามวัฒนธรรม การเป็นผู้สร้างหรือผู้ผลิต ความรับผิดชอบเชื่อถือได้

และภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ

การวัดและประเมินผล เป็นกิจกรรมที่ควรให้อยู่ในสภาพจริงมากที่สุด ตามความมุ่งหมายของหลักสูตรแบบอิงมาตรฐานที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จนปรากฏ เป็นคุณสมบัติเด่นชัดในตัวผู้เรียนไปอย่างยั่งยืนและนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงในชีวิต การประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริงนั้นเกิดขึ้นอย่างผสมผสานกัน กล่าวคือ เมื่อมี กิจกรรมการเรียนรู้ผู้เรียนก็จะได้แสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ออกมา ซึ่งเป็นข้อมูลที่ใช้ประเมิน ตามสภาพจริงได้ในทันที ด้วยเหตุดังกล่าวนี้การประเมินตามสภาพจริงจึงมีลักษณะ ดังนี้

- 1) วัดครบถ้วนตามจุดประสงค์การเรียนรู้ได้จริง วัดความสามารถทางความรู้ ความคิดได้จริง วัดความสามารถในการปฏิบัติได้จริง วัดคุณลักษณะทางจิตใจได้จริง 2) วัดได้ตรงความเป็นจริง คือ สิ่งที่วัดได้นั้นเป็นข้อมูล เป็นการแสดงพฤติกรรมที่สะท้อนความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียน ทั้งความสามารถด้านความรู้ ความคิด ความสามารถในการปฏิบัติ และคุณลักษณะทางจิตใจ มีความคลาดเคลื่อนผิดพลาดน้อยที่สุด ไม่เปิดโอกาสให้ผู้ด้อยความสามารถได้คะแนนสูง ตัดความผิดพลาดที่ผู้มีความสามารถสูงกลับได้คะแนนน้อย
- 3) เลือกรายการ คิดค้นเครื่องมือและเทคนิคการวัดผลที่เป็นการวัดพฤติกรรมที่แท้จริงที่แสดงออกซึ่งความสามารถของผู้เรียน ซึ่งอาจได้จากการสังเกตพฤติกรรม สังเกตจากการปฏิบัติงานที่จัดตามสถานการณ์ สังเกตจากร่องรอยหลักฐานต่าง ๆ เป็นต้น นอกจากนี้การประเมินผลการเรียนรู้ตามแนวการปฏิรูปการศึกษาเน้นการประเมินตามสภาพจริงมีวิธีการดังนี้ 1) สังเกตการแสดงออกเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่ม 2) ชิ้นงาน ผลงาน รายงาน 3) การสัมภาษณ์ 4) บันทึกของผู้เรียน 5) การประชุมปรึกษาหารือร่วมกันระหว่างผู้เรียนและผู้สอน 6) การวัดและประเมินผลภาคปฏิบัติ 7) การวัดและประเมินผลด้านความสามารถ 8) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้โดยใช้แฟ้มผลงาน 9) อื่น ๆ ซึ่งจะเห็นได้ว่าการประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริงต้องใช้วิธีการที่หลากหลายมิได้จำกัดอยู่แต่เฉพาะการประเมินโดยใช้แฟ้มผลงานเท่านั้น หรือกล่าวได้ว่าการประเมินโดยใช้แฟ้มผลงานเป็นส่วนหนึ่งของการประเมินตามสภาพจริง ซึ่งให้ความสำคัญกับการประเมินผล การเรียนรู้ที่ต้องกระทำควบคู่ไปกับการจัดการเรียนรู้ ดังนั้น การประเมินจากการปฏิบัติงานจึงเป็นหัวใจของการประเมินตามสภาพจริง หลักฐานหรือร่องรอยของการปฏิบัติงานรวมทั้งบันทึกความรู้สึนึกคิดที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน ฯลฯ ที่รวบรวมไว้ ซึ่งเรียกว่าแฟ้มผลงาน จึงเป็นแหล่งข้อมูลสำคัญของการประเมินตามสภาพจริง

## บริบทโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23

กระทรวงศึกษาธิการ ได้ประกาศกำหนดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา และได้มีการประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม 2553 สืบเนื่องจากที่ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 และพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2553 กำหนดให้มีเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา และเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 5 และมาตรา 37 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 และมาตรา 8 และมาตรา 33 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2553

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ โดยคำแนะนำของสภาการศึกษา เมื่อคราวประชุม วันที่ 17 สิงหาคม 2553 ได้ประกาศเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จำนวน 42 เขต และเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จำนวน 183 เขต

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 (2560, ออนไลน์) ตั้งอยู่ในพื้นที่จังหวัดสกลนคร โดยมีโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัด จำนวน 45 โรงเรียน สำนักงานตั้งอยู่ที่ ถนนใสสว่าง ตำบลธาตุเชิงชุม อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร

### 1. วิสัยทัศน์

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 เป็นองค์กรจัดการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานสากล ครูและบุคลากรปฏิบัติงานอย่างมืออาชีพเน้นระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพภายใต้การมีส่วนร่วมและการเชื่อมโยงของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

### 2. พันธกิจ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ส่งเสริม พัฒนาให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาจัดทำหลักสูตรและจัดกิจกรรมกระบวนการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมายสู่มาตรฐานสากลบนพื้นฐานของความเป็นไทย ส่งเสริม พัฒนาให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีความรู้ ความสามารถในการจัดการ

เรียนการสอนการวิเคราะห์ วิจัย แก้ปัญหา มีวิจยารณญาณตามมาตรฐานวิชาชีพ มีคุณธรรมจริยธรรมสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล พัฒนาให้สถานศึกษามีการทดสอบ การประเมิน การประกันคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาอย่างต่อเนื่อง สนับสนุน พัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ สื่อ นวัตกรรม บรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้มาใช้ในการบริหาร และการจัดการศึกษา การบริหารจัดการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีวิชัยเขตและสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ประสานงานส่งเสริม สนับสนุน และเสริมสร้างความร่วมมือทุกภาคส่วนในจังหวัดสกลนครอย่างบูรณาการ ส่งเสริมพัฒนาอย่างยั่งยืนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ก้าวสู่ประชาคมอาเซียน

### 3. เป้าประสงค์

ผู้เรียนมีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษา มีคุณธรรมจริยธรรมมีสุขภาพกาย สุขภาพจิตที่ดี ปลอดภัยเสพติด สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ครูมีหลักสูตรชั้นเรียนและออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนตรงตามศักยภาพของผู้เรียน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้บริหาร ครูและบุคลากรมีคุณภาพและได้รับการพัฒนาศักยภาพตามมาตรฐานวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง ครูมีความรู้ ความสามารถในการจัดการเรียนการสอน การวิเคราะห์ วิจัยแก้ปัญหา มีวิจยารณญาณ ความเป็นครู มีคุณธรรมจริยธรรมสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล สถานศึกษามีการทดสอบ การประเมิน การประกันคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาอย่างต่อเนื่อง สถานศึกษามีสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ เทคโนโลยีที่ทันสมัยและเพียงพอต่อการจัดการศึกษาตามแนวทางปฏิรูปการศึกษา และจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา มีประสิทธิภาพและเป็นกลไกขับเคลื่อนการศึกษาขึ้นพื้นฐานสู่คุณภาพระดับมาตรฐานสากล สถานศึกษา ชุมชน มีการดำเนินงานตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีการสร้างขีดความสามารถในการค้าและการลงทุน มีแหล่งท่องเที่ยว 3 ธรรม



#### 4. โรงเรียนในสังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ประกอบไปด้วย  
โรงเรียนในสังกัดซึ่งอยู่ในเขตจังหวัดสกลนครจำนวน 18 อำเภอ 45 โรงเรียน ดังนี้

อำเภอเมือง ประกอบไปด้วย โรงเรียนสกลราชวิทยานุกูล  
โรงเรียนสกลพัฒนศึกษา โรงเรียนธาตุนารายณ์วิทยา โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสกลนคร  
โรงเรียนด่านม่วงคำวิทยา โรงเรียนท่าแร่ศึกษา โรงเรียนดงมะไฟวิทยา

อำเภอสว่างแดนดิน ประกอบไปด้วย โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา  
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โรงเรียนสว่างแดนดิน โรงเรียนบงเหนือวิทยา  
โรงเรียนหนองหลวงศึกษา โรงเรียนเวียงพิทยาคม โรงเรียนโคกสีวิทยาสรรค์

อำเภอมารวิชัย ประกอบไปด้วย โรงเรียนมัธยมวาริชภูมิ  
โรงเรียนหนองแวงวิทยา โรงเรียนกุตเรือคำพิทยาคาร

อำเภอพรรณานิคม ประกอบไปด้วย โรงเรียนพรรณนาวุฒาจารย์  
โรงเรียนช่างมิ่งพิทยานุกูล โรงเรียนภูริทัตต์วิทยา โรงเรียนเทพสวัสดิ์วิทยา  
โรงเรียนบ้านบัวราษฎร์บำรุง โรงเรียนบะฮีวิทยาคม

อำเภอบ้านม่วง ประกอบไปด้วย โรงเรียนบ้านม่วงพิทยาคม  
โรงเรียนโพธิ์ชัยทองพิทยาคม

อำเภออากาศอำนวย ประกอบไปด้วย โรงเรียนอากาศอำนวยศึกษา  
โรงเรียนโพนงามศึกษา โรงเรียนท่าสงครามวิทยา

อำเภวาริชภูมิ ประกอบไปด้วย โรงเรียนมัธยมวาริชภูมิ โรงเรียน  
วาริชวิทยา โรงเรียนธรรมบวรวิทยา

อำเภอพังโคน ประกอบไปด้วย โรงเรียนพังโคนวิทยาคม โรงเรียน  
ลำปลาหางวิทยา

อำเภอกุสุมาลย์ ประกอบไปด้วย โรงเรียนกุสุมาลย์วิทยาคม  
โรงเรียนโพธิ์แสนวิทยา

อำเภอเจริญศิลป์ ประกอบไปด้วย โรงเรียนเจริญศิลป์ศึกษา  
(โพธิ์คำอนุสรณ์)

อำเภอโพนนาแก้ว ประกอบไปด้วย โรงเรียนโพนพิทยาคม  
อำเภอภูพาน ประกอบไปด้วย โรงเรียนคำเพิ่มพิทยา โรงเรียนท่า  
ผู้หญิงจันทิมาพึงบารมี

อำเภอคำตากล้า ประกอบไปด้วย โรงเรียนคำตากล้า  
 โรงเรียนศึกษาประชาสามัคคี  
 อำเภอโคกศรีสุพรรณ ประกอบไปด้วย โรงเรียนร่มเกล้า  
 อำเภอสองดาว ประกอบไปด้วย โรงเรียนสองดาววิทยาคม  
 อำเภอต่างอย ประกอบไปด้วย โรงเรียนต่างอยพัฒนศึกษา  
 อำเภอนิคมน้ำอูน ประกอบไปด้วย โรงเรียนนิคมน้ำอูนเจริญวิทยา  
 อำเภอกุดบาก ประกอบไปด้วย โรงเรียนกุดบากพัฒนศึกษา

## 5. การบริหารวิชาการ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 มีการบริหารวิชาการ โดยกลุ่มงานที่เกี่ยวข้องด้านวิชาการโดยตรง ได้แก่ กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา กลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา กลุ่มส่งเสริมการศึกษาทางไกล นอกจากนี้ยังมี กลุ่มงานที่เกี่ยวข้องได้แก่ กลุ่มอำนวยการ กลุ่มนโยบายและแผน กลุ่มพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา กลุ่มเทคโนโลยีสารสนเทศ และ ICT เป็นต้น โดยแต่ละกลุ่มทำหน้าที่ร่วมมือกัน ในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดทั้ง 45 โรงเรียน เพื่อยกระดับ ผลสัมฤทธิ์ คะแนนสอบวัดผลทางการศึกษาต่าง ๆ และสนับสนุน พัฒนาเทคโนโลยี สารสนเทศ สื่อ นวัตกรรม บรรยายภาคและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้มาใช้ในการบริหาร และการจัดการศึกษา ซึ่งผลการทดสอบ ระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ของโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ทุกระดับชั้นในปี 2560 มีคะแนนเฉลี่ย ทุกวิชาใกล้เคียงกับคะแนนระดับประเทศ ซึ่งเกิดจากการให้ความสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้ ซึ่งเปรียบเสมือนเครื่องมือที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนรักการเรียนรู้ ตั้งใจเรียนและเกิดการเรียนรู้ขึ้น การเรียนของผู้เรียนจะไปสู่จุดหมายปลายทาง คือ ความสำเร็จในชีวิตหรือไม่เพียงใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับการจัดการเรียนรู้ที่ดีของผู้สอน หรือผู้สอนด้วยเช่นกันหากผู้สอนรู้จักเลือก ใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ที่ดีและเหมาะสมแล้ว ย่อมจะมีผลดีต่อการเรียนของผู้เรียนดังนี้คือ

- 1) มีความรู้และความเข้าใจในเนื้อหาวิชา หรือกิจกรรมที่เรียนรู้
- 2) เกิดทักษะหรือมีความชำนาญใน เนื้อหาวิชา หรือกิจกรรมที่เรียนรู้
- 3) เกิดทัศนคติที่ดีต่อสิ่งที่เรียน
- 4) สามารถนำ ความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้
- 5) สามารถนำความรู้ไปศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมต่อไปอีกได้

ซึ่งในแต่ละกลุ่มงานต้องทำงานที่ประสาน ร่วมมือกันเป็นผลมาจากการ จัดโครงสร้างการบริหารองค์กรที่สอดคล้องกับการพัฒนาคุณภาพวิชาการของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ได้เป็นอย่างดี

## 6. นโยบายด้านการจัดการเรียนรู้

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ได้มีการให้ความสำคัญกับการส่งเสริม พัฒนาให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีความรู้ ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนการวิเคราะห์ วิจัย แก้ปัญหา มีวิจารณญาณตามมาตรฐานวิชาชีพ มีคุณธรรมจริยธรรมสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล พัฒนาให้สถานศึกษามีการทดสอบ การประเมิน การประกันคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

นอกจากนี้ยังมีการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษา มีคุณธรรมจริยธรรมมีสุขภาพกาย สุขภาพจิตที่ดี ปลอดภัยเสพติด สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ครูมีหลักสูตรชั้นเรียนและออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนตรงตามศักยภาพของผู้เรียนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามนโยบายมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ฉบับลงวันที่ 11 ตุลาคม พ.ศ. 2559 โดยท่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (พลเอกดาวพงษ์ รัตนสุวรรณ) ได้มีการลงนามในประกาศกระทรวงศึกษาธิการไปแล้วนั้น มีจำนวน 4 มาตรฐาน คือ มาตรฐานที่ 1 คุณภาพของผู้เรียน ประกอบไปด้วย

- 1) ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน และ 2) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน

มาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา มาตรฐานที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มาตรฐานที่ 4 ระบบการประกันคุณภาพภายในที่มีประสิทธิผล

จากที่กล่าวมาทั้งหมด จะเห็นได้ว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 มีนโยบายที่ให้ความสำคัญด้านการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษา มีคุณธรรมจริยธรรมมีสุขภาพกาย สุขภาพจิตที่ดี ปลอดภัยเสพติด สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ครูมีหลักสูตรชั้นเรียนและออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนตรงตามศักยภาพของผู้เรียนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญการส่งเสริม พัฒนาให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีความรู้ ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนการวิเคราะห์ วิจัย แก้ปัญหา มีวิจารณญาณตามมาตรฐานวิชาชีพ มีคุณธรรมจริยธรรมสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล พัฒนาให้สถานศึกษามีการทดสอบ การประเมิน การประกันคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังมีการสนับสนุน พัฒนาเทคโนโลยี

สารสนเทศ สื่อ นวัตกรรม บรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี

## งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยการบริหารและประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

### 1. งานวิจัยในประเทศ

นงลักษณ์ เรือนทอง (2550, บทคัดย่อ) ศึกษาองค์ประกอบของการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิผล รูปแบบการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิผล กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยโรงเรียนยอดนิยมจำนวน 198 โรงเรียน และโรงเรียนที่ได้รับรางวัลพระราชทานจำนวน 154 โรงเรียน ผู้ตอบแบบสอบถามได้แก่ ผู้อำนวยการ และรองผู้อำนวยการ พบว่าองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิผล ได้แก่ 1) การเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ 2) ผู้บริหารและครูเป็นมืออาชีพ 3) การประกันคุณภาพ 4) สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 5) การมีวิสัยทัศน์และวัตถุประสงค์ร่วมกัน 6) เน้นการเรียนการสอน 7) การสอนที่มีวัตถุประสงค์ 8) มีความคาดหวังต่อนักเรียนสูง

โสภิต ม่วงทอง และคณะ (2555, หน้า 18) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กลุ่มตัวอย่างเป็นครูผู้สอนจำนวน 960 คน โดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน ตัวแปรต้นได้แก่ ปัจจัยด้านพฤติกรรม การบริหารของผู้นำ บรรยากาศของโรงเรียน วัฒนธรรมของโรงเรียน คุณภาพชีวิตในการทำงาน การสื่อสาร และความผูกพันของครู ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียนฯ จำนวน 6 ปัจจัย ได้แก่ พฤติกรรมการบริหารของผู้นำ ปัจจัยบรรยากาศของโรงเรียน ปัจจัยวัฒนธรรมโรงเรียน ปัจจัยคุณภาพชีวิตในการทำงาน ปัจจัยการสื่อสาร และปัจจัยความผูกพันของครู

นภาพักษณ์ รุ่งสุวรรณ (2556, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพการบริหารจัดการและประสิทธิผลของสถานศึกษาในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหาร ครู อาจารย์ เจ้าหน้าที่ผู้ปกครอง จำนวน 2,217 คน พบว่า ปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยสูง ได้แก่ ปัจจัยด้านการบริหารวิชาการ ปัจจัยสภาพแวดล้อม ความผูกพันต่อองค์การ ปัจจัยด้านครู วิทยุณครุ ปัจจัยด้านโรงเรียน การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการบริหาร ในขณะที่ประสิทธิผลของสถานศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมากได้แก่ ด้านนักเรียน ด้านครู

และด้านโรงเรียนตามลำดับ

รัตนา คำทองเสน (2559, หน้า 36) ได้ศึกษาปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อกระบวนการจัดการความรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 ได้แก่ ปัจจัยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ปัจจัยวัฒนธรรมองค์การและปัจจัยเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อศึกษากระบวนการจัดการความรู้ของสถานศึกษา ได้แก่ ด้านการกำหนดความรู้ ด้านการสร้างความรู้ ด้านการแสวงหาความรู้ ด้านการเก็บข้อมูลและการสืบค้นหาความรู้ ด้านการจัดเก็บความรู้และการแบ่งปัน พบว่า อยู่ในระดับมากในทุกปัจจัย ส่วนกระบวนการจัดการความรู้อยู่ในระดับมากเช่นกัน โดยได้มีข้อเสนอแนะว่าถ้ามีการจัดเก็บความรู้อย่างมีระบบจะสะดวกต่อการสืบค้นและปัจจัยเทคโนโลยีสารสนเทศส่งผลสูงสุดต่อกระบวนการจัดการความรู้

ราตรี สอนดี (2559, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ กลุ่มตัวอย่างเป็นครูและผู้บริหารจำนวน 249 คน พบว่า ปัจจัยการบริหารของโรงเรียนด้านบุคลากร ด้านกระบวนการ และด้านบริหาร เป็นตัวพยากรณ์ประสิทธิภาพของงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ มีค่าเท่ากับ 78.24 เปอร์เซนต์

ชุลีพร บริเอก และคณะ (2559, หน้า 52-60) ได้ศึกษา ปัจจัยการบริหารองค์การและประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของศูนย์การศึกษานอกกระบวนและการศึกษาตามอัธยาศัยในจังหวัดนครพนม พบว่า ปัจจัยการบริหารองค์การโดยรวมรายด้าน ได้แก่ ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านวัสดุ อุปกรณ์ ด้านการบริหารจัดการ ด้านเทคโนโลยี ด้านเวลา ด้านความตั้งใจในการทำงาน อยู่ในระดับมาก ในขณะที่ประสิทธิผลการบริหาร งานวิชาการของศูนย์ฯ โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก ได้แก่ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การประสานความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

พนทิพย์ โขมะนาม (2559, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านลักษณะองค์การ รองลงมาคือด้านสภาพแวดล้อมโดยปัจจัยการบริหารด้านลักษณะขององค์การมีความสัมพันธ์กับการรู้จักรักนักเรียนเป็นรายบุคคลอยู่ในระดับมากเป็นอันดับแรก รองลงมาคือ ด้านสภาพแวดล้อมกับการคัดกรองนักเรียน

สอนนารินทร์ ปัทม (2559, บทคัดย่อ) ศึกษา เปรียบเทียบหาความสัมพันธ์และอำนาจพยากรณ์ ระหว่างปัจจัยการบริหารกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 และหาแนวทางในการพัฒนาปัจจัยการบริหาร พบว่า ปัจจัยการบริหารงาน อยู่ในระดับมาก ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโดยรวมอยู่ในระดับมาก ควรมีการส่งเสริมแนวทางพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครองและชุมชน

สนธยา วิบูลย์ศิลป์ (2560, บทคัดย่อ) ศึกษาปัจจัยด้านวิชาการที่ส่งผลต่อความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครู พบว่า ความคิดเห็นต่อปัจจัยทางด้านวิชาการอยู่ในระดับมาก โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ความสามารถด้านการใช้วัตกรรมการบริหาร ด้านการมีทักษะ ด้านการบริหาร มีอำนาจพยากรณ์ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีทั้ง

สรคุปต์ บุญเกษม (2560, หน้า 217) ได้ศึกษา ปัจจัยการบริหารจัดการที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน ครู และกรรมการสถานศึกษา จำนวน 837 คน พบว่า ระดับศักยภาพการบริหารจัดการและประสิทธิผลโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดนครสวรรค์อยู่ในระดับมาก และยังพบว่า ปัจจัยศักยภาพการบริหารจัดการที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียน มี 3 ปัจจัย คือ ปัจจัยการบริหารจัดการ ด้านงาน ด้านคน และด้านเทคโนโลยี

เอกพล อยู่ภักดี (2560, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยการบริหารกับชุมชนแห่งการเรียนรู้สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30 กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหารและครู พบว่า ปัจจัยการบริหาร โดยภาพรวมทุกระดับอยู่ในมากทุกด้าน ปัจจัยการบริหารที่เป็นตัวทำนายและส่งผลต่อชุมชนแห่งการเรียนรู้ ได้แก่ ภาวะผู้นำระบบขององค์การ โครงสร้างขององค์การ และการบริหารจัดการ

ประยงค์ ศรีโทมิ (2561, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการจัดการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 พบว่า ปัจจัยทางการบริหาร ด้านการบริหารจัดการ ด้านทรัพยากรการเรียนการสอน ด้านภาวะผู้นำ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่สามารถพยากรณ์ประสิทธิผลการจัดการศึกษา ในขณะที่ปัจจัยทางการบริหาร ด้านโครงสร้างขององค์การ ด้านการพัฒนาบุคลากร ก็สามารถนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาประสิทธิผลการจัดการศึกษาได้เป็นอย่างดี

## 2. งานวิจัยต่างประเทศ

Kyla และคณะ (2008, ออนไลน์) ได้ทำการศึกษาปัจจัยการบริหารของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ของครู กลุ่มตัวอย่างคือครูทั่วประเทศสหรัฐอเมริกา ที่สอนในเกรด 1 เกรด 12 จำนวน 4,165 คน ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ของครู 3 ปัจจัย ได้แก่ การฝึกฝนตามมาตรฐานการเรียนรู้สมัยใหม่ (Standard Contemporary Practice) การจัดการเรียนแบบเน้นเฉพาะ (Focused Instruction) การฝึกฝนแบบกลุ่มที่มีความยืดหยุ่น (Flexible Grouping Practice) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการเป็นผู้นำและชุมชนแบบมืออาชีพส่งผลอย่างมากต่อการจัดการเรียนรู้ทั้ง 3 รูปแบบ นอกจากนี้ยังพบว่าความเชื่อมั่นต่อการบริหารของครูจะลดลงตามระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารและชุมชนแบบมืออาชีพ โดยได้มีข้อเสนอแนะว่าถ้ามีการเพิ่มความรู้ด้านการบริหารให้กับครูจะทำให้ประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย

Termit and Kalaivani (2012, p. 21) ศึกษาความหลากหลายในการใช้ไอซีทีเพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษา การจัดการเรียนรู้ การเรียนรู้ การจัดการโรงเรียน พบว่ามีหลายปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับไอซีทีของผู้บริหาร นอกจากนี้ยังพบว่า ความเต็มใจ (Willingness) ความรู้และทักษะ (Knowledge and skills) ความร่วมมือของครู (Cooperation) ส่งผลต่อการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา โดยอุปสรรคที่เกิดกับการบริหารมีผลมาจาก การขาดแคลนอุปกรณ์และเครื่องมือ ระยะเวลาที่ไม่เพียงพอหรือเหมาะสม ภาระงานที่ล้นมือของครู และความไม่เปิดใจรับเทคโนโลยีใหม่ ๆ

Gerion (2013, บทคัดย่อ) ศึกษาการบริหารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ของครูระดับเกรด 1 -12 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยการบริหาร ได้แก่ ความเต็มใจและความสามารถ นอกจากนี้ยังเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ของครูและผู้บริหาร ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารควรให้การสนับสนุนครูในด้านต่าง ๆ เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิผลของครู ดังนี้ 1) ด้านการอ่านวารสาร (Journaling) 2) มีความร่วมมือที่ดีกับผู้ให้คำปรึกษา (Peer-collaboration) 3) ครูมีการวิเคราะห์เนื้อหาโดยใช้วิธีทัศน์และขยายการใช้งานให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น 4) มีการก่อตั้งชุมชนแห่งการเรียนรู้ และให้ข้อเสนอแนะในการศึกษาเพิ่มเติมว่า ครูควรได้รับการสนับสนุนการบริหารในด้านใด และการบริหารด้านใดที่เหมาะสมกับการนำมาใช้เพื่อให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ในโรงเรียน

Agharuwhe (2014, บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การประเมินการจัดการเรียนรู้ และยุทธวิธีในการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษาในการยกระดับคุณภาพ การศึกษา เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม พบว่า คุณภาพการศึกษาสัมพันธ์กับ ความสามารถโดยรวมของบุคลากร และผู้เกี่ยวข้องต่าง ๆ ได้แก่ นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนแวดล้อม ดังนั้น ผู้บริหารควรระดมความสามารถทั้งหมดมาใช้ในการบริหาร ให้เต็มความสามารถและเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาซึ่งจะเป็นสิ่งสำคัญในการช่วย ยกระดับการศึกษาและเป็นผลดีต่อประเทศชาติ

Benjamin K. Ndambuki (2016, บทคัดย่อ) ได้ศึกษา ปัจจัยการบริหารที่ ส่งผลต่อการจัดการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาประเทศเคนยา ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการ จัดสรร งบประมาณ ทรัพยากรทางการศึกษา การบริหารจัดการของผู้บริหาร เพื่อหา ประสิทธิภาพโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยผู้บริหาร 20 คน รองผู้บริหาร 20 คน หัวหน้ากลุ่มสาระ 30 คน พบว่า ความสามารถของผู้บริหารในการจัดการงบประมาณ และขนาดโรงเรียนไม่ส่งผลต่อประสิทธิภาพโรงเรียน โดยมีข้อเสนอแนะให้รัฐบาลจัดสรร งบประมาณในช่วงเวลาที่เหมาะสมเพื่อให้ผู้บริหารมีเวลาในการวางแผนบริหารจัดการ เพื่อให้เกิดประสิทธิผลมากที่สุด และควรมีการฝึกอบรมผู้บริหารด้านการจัดการ งบประมาณเพื่อให้การใช้เงินงบประมาณเกิดประโยชน์สูงสุดและควรให้ผู้ปกครองและ ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารมากขึ้นทั้งนี้เพื่อให้โรงเรียนเกิดการพัฒนาให้ก้าวหน้า ยิ่งขึ้นต่อไป

จากงานวิจัยที่ศึกษา พบว่า ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการ จัดการเรียนรู้ที่สำคัญได้แก่ ผู้บริหารและครู ภาวะผู้นำ ระบบขององค์การ โครงสร้างของ องค์การ การบริหารจัดการ สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การมีวิสัยทัศน์และ วัตถุประสงค์ร่วมกัน เน้นการเรียนการสอนตามวัตถุประสงค์ คุณภาพชีวิตในการทำงาน งบประมาณ ด้านวัสดุ อุปกรณ์ เทคโนโลยี ในขณะที่การจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การประสานความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การฝึกฝนตามมาตรฐานการ เรียนรู้สมัยใหม่ (Standard Contemporary Practice) การจัดการเรียนแบบเน้นเฉพาะ (Focused Instruction) การฝึกฝนแบบกลุ่มที่มีความยืดหยุ่น (Flexible Grouping Practice)